

LBRIS

We know
books

Antologie și prezentări

Valeriu Stancu

-

Cuvânt-înainte

Varujan Vosganian

-

Studiu introductiv

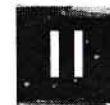
Constantin Dram

-

Traducători

Mariana Stancu, Valeriu Stancu

POEZIE EUROPEANĂ CONTEMPORANĂ

ANTOLOGIE

Ediție de Valeriu Stancu

ȘTIINȚA / CRONEDIT

Chișinău/Iași - 2024

Responsabil de ediție: Mircea V. Ciobanu
Machetare computerizată: Andrei Ichim
Concept și copertă: Romeo Șveț

ÎNȚREPRINDEREA
EDITORIAL-POLIGRAFICĂ

ȘTIINȚA

str. Academiei, nr. 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova
tel.: (+373 22) 739616; fax: (+373 22) 739627
e-mail: prini_stiinta@yahoo.com
www.editurastiinta.md

EDITURA

CRONEDIT

Strada Podișului, nr. 20
700620 - IAȘI, ROMÂNIA
tel.: (+40232) 709 324
e-mail: cronedit@yahoo.com

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova

Poezie europeană contemporană II: antologie / ediție de Valeriu Stancu; cuvânt-înainte:
Varujan Vosganian; studiu introductiv: Constantin Dram; traducători: Mariana Stancu, Valeriu Stancu;
concept și copertă: Romeo Șveț. – Chișinău: Știința; Iași: Cronedit,
2024 (Bavat-Print) – , – ISBN 978-9975-85-464-1 (Știința). – ISBN 978-606-9640-37-1 (Cronedit).
[Vol.] 2. – 2024. – 378, [2] p. – ISBN 978-9975-85-465-8 (Știința). – ISBN 978-606-9640-38-8 (Cronedit).

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Poezie europeană contemporană : antologie / ed. de Valeriu Stancu. – Chișinău : Știința ; Iași :
Cronedit, 2018-
vol.
ISBN 978-606-9640-37-1
Vol. 2. - 2024. - ISBN 978-9975-85-465-8. - ISBN 978-606-9640-38-8
i. Stancu, Valeriu (ed.)
821

© Antologie și prezentări: Valeriu Stancu, 2024
© Cuvânt-înainte: Varujan Vosganian, 2024
© Studiu introductiv: Constantin Dram, 2024
© Traducere: Mariana Stancu, Valeriu Stancu, 2024
© Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința, 2024
© Editura CRONEDIT, 2024

Cuprins

13	Un ambasador al poeziei (Varujan Vosganian)
15	Un proiect pentru totdeauna (Constantin Dram)
21	ATTILA F. BALÁZS (Ungaria)
22	RÂNDUNELELE
26	PIETRE ROSTOGOLITE
27	GRILAJE REVOPSITE
28	ISTORIE
29	VÂNĂTOAREA DE FRUMUȘEȚE
29	MEMENTO
30	PROFILUL ZILEI
31	CRAVATA LUI VILLON
32	MOARA FUNCȚIONEAZĂ ÎN GOL...
32	ÎNTREBĂRI
33	MARÍA ELENA BLANCO (Austria)
34	CE SE ÎNTÂMPLĂ CÂND NU SE ÎNTÂMPLĂ NIMIC
36	CÂMPURI REVERSIBILE
37	ÎNOTÂND ÎN MAREA DE LITERE
39	DETAȘARE: GHEȚAR, NOR
40	OREZ
41	PE NU ATÂT DE ALBAȘTRA DUNĂRE
42	LUI VALERIU
44	FOCUL FIULUI
45	GÉRARD BLUA (Franța)
46	Lui Jean Aron
47	Lui Yves Broussard
48	Lui Eugène Guillevic
49	Lui Jacques Lovichi
50	Lui Jean Poncet
51	Lui Jacques Prévert
52	Lui Bruno Rombi
53	Pentru Christiane Ferranti
54	Lui Pierre Gennat
55	Lui Richard Martin
56	Lui Jean-Claude Sarpi

57 **GIUSEPPE BOVA** (Italia) *We know*
58 LA ACEASTĂ ORĂ DIN NOAPTE, *books*
59 AZI SUNT UN PUNCT ÎN PIAȚA DILATATĂ
60 DACĂ MĂ PRIVEȘTI ACUM ÎN TRANSPARENTĂ
62 HRĂNIREA ÎNCEPE
63 *** (Unul câte unul, cad noile versuri)
64 *** (Parantezele cerului se deschid)
65 *** (Astăzi timpul se ghemuiește)
66 *** (Este privirea Leonardo)
67 *** (Am existat dintotdeauna)
68 *** (Despre suflet)

69 **MARLENA BRAESTER** (Israel)
70 SARE
71 SPRE GRILAJ
72 PLECI, DAR AI PLECAT
73 DIN ORIZONTUL DERITMAT
74 ÎN MIEREA NEAGRĂ A VISELOR
75 DAR DIN TOATE CUVINTELE
76 DĂRE DE LUMINĂ
77 *** (poemul cade cu un semiton)
78 *** (ea era în zdrențe)
79 *** (primele raze)
80 *** (noi, pelerinii deșertului)

81 **MARIA JOÃO CANTINHO** (Portugalia)
82 SOSIRE LA VALENCIA
83 TULCEA
84 DISCIPOLI AI ZORILOR
85 ASCHENBACH
86 POATE CĂ MIRACOLUL CHIAZ ESTE AICI
87 ADAGIETTO
87 *** (Noi, cei care suntem din umbră)
88 ÎN SPATELE LUMINII
89 VOCI CARE VIN DIN COPILĂRIE
90 IAR APOI VINE POEMUL
91 ÎN DEPĂRTARE, LUMINA SE STINGE
92 „CEL CARE STĂ ÎN FAȚA TOAMNEI”

93 **METIN CENGIZ** (Turcia)
94 CA O PASĂRE
95 NU MAI AM CÂNTEC
96 A ȘTI
97 DEȘERT
98 ELI
99 A PLOUAT LA PIAȚĂ UN PARFUM DE CENUȘĂ
99 MURDAR ȘI CALD
100 CELE DOUĂ MALURI ALE RÂULUI
100 SCRISOARE
101 REVOLTA
102 CU VREMEA
103 PARABOLA SINGURĂȚĂȚII
103 PARABOLA VOCII
103 PARABOLA TAINEI
104 ÎȚI MULȚUMESC, DOAMNEI

105 **SYLVESTRE CLANCIER** (Franța)
106 *** (... în cenușile de ieri...)
107 *** (Era o altă perioadă, cea a ceasurilor din ferme)
108 *** (Iată-te revenit la copilăria ta din țara castanelor)
109 *** (Să te întorci la acele vremuri de odinioară)
110 *** (Aici și acum, anotimpul norilor)
111 *** (Să trăiești! Să retrăiești iar și iar, să mergi spre orizont!)
112 *** (Sate căzute, iazuri îndepărtate)
113 *** (În casa lui Elise)
114 *** (În această casă)
115 *** (Copil, tu ai din tine nostalgia viitoare)
116 *** (Vei pleca în comuna La Croisille)

117 **ANILA DAHRIU** (Albania)
118 DUNĂREA
119 IUBIREA NU ESTE SUFICIENTĂ
120 POEZIA
121 SACRAMENTUL MEU CU POEZIA
123 PLOUĂ
124 ILUZIILE
125 ÎNȘELĂCIUNE
126 FIDELITATEA
127 FĂRĂ DESTINAȚIE
128 AȘ VREA

129 **ALAIN DANTINNE** (Belgia)
130 VALPARAISO
134 DEȘERTUL ATACAMA
134 I - Nostalgia luminii
138 II - Paranal
140 MAMA

141 **LAURA GARAVAGLIA** (Italia)
142 POEZIA
142 MUZICA SFERELOR (*Pitagora*)
143 EVRICA (*Arhimede*)
143 PREZENȚA VIE A LUCRURILOR
144 ALGORITMUL VIETȚII (*Al-Khwarizmi*)
144 DELIRUL NUMERELOR (*Srinivasa Ramanujan*)
145 NUMERELE LUI FIBONACCI (*Leonardo Pisano zis Fibonacci*)
146 COGITO ERGO SUM (*René Descartes*)
146 TEORIA GRUPURILOR (*Évariste Galois*)
147 DESPRE NUMERE ȘI PLANETE (*Carl Friedrich Gauss*)
147 FUNCȚIA Z (*Bernhard Riemann*)
148 INFINITUL ABSOLUT (*Georg Cantor*)
149 DAVID HILBERT ȘI HERMANN MINKOWSKI
149 ALAN TURING
150 ADA BYRON LOVELACE

151 **AGIM GJAKOVA** (Kosovo)
152 CELE ȘAPTE FLORI
152 *Prima floare* (*Trandafir*)

- 153 *A doua floare* (Crin)
154 *A treia floare* (Mac)
155 *A patra floare* (Cuișoare)
156 *A cincea floare* (Mimoza)
157 *A șasea floare* (Gladiola)
158 *A șaptea floare* (Begonia)
159 VREAU SĂ-MI VÂND SUFLETUL ȘI SPIRITUL
160 AL TREILEA MIT (Nostalgie)
161 CĂPRIORA ȘI MAREA
162 CAMELEONISM
162 TATĂLUI MEU
- 163 **NIELS HAV** (Danemarca)
164 VISUL
165 IMBECILII
166 VIZĂ
167 ÎN APĂRAREA POETILOR
169 EPIGRAMĂ
170 TATA VINE ÎN VIZITĂ
171 CÂND VOI DEVENI ORB
172 DESPRE ORBIREA LUI
174 APRILIE
- 175 **TUĞRUL KESKİN** (Turcia)
176 ÎNCEPUT
176 CALEA
177 ÎNTUNERIC
178 PE MALURILE LACULUI BABA
179 CÂND LUMINILE SE STING, EU PLÂNG
180 MOARTEA PENTRU MINE
181 MIHO
182 DESCHIDE UȘA TA
183 TOAMNA SE STRECOARĂ PE FEREASTRĂ
184 CURTOAZIA
185 CINE ȘTIE UNDE
186 VARA
- 187 **KNUT ØDEGÅRD** (Norvegia)
188 CEEA CE ESTE SECRET MERGE ÎNCET
189 CASE ABANDONATE PE MALUL MĂRII (Bjernsund)
190 PRIMĂVARĂ
192 NOIEMBRIE, FURTUNĂ
194 SEARĂ DE IANUARIE.
CLARITATE DE CHICIURĂ (Molde, 1955)
195 PĂMÂNT, STELE
196 FOARFECELE
197 ÎNTR-UN SUBSOL
198 CEAȚĂ, FRÂNGHII
- 199 **TAMER ÖNCÜL** (Cipru)
200 ȘARPELE
201 CORBUL
202 FEMEIA CU CHIP DE LUNĂ
203 BUFINIȚĂ

- 204 PESCĂRUȘUL PIERDUT
205 FEMEI FĂRĂ POEZIE
206 MUFLONUL REGAL
207 DE LA MARIO PENTRU NERUDA
208 BIETUL DIAVOL
208 MAMA
209 NACI TALAT
210 VIAȚĂ
- 211 **JULIO PAVANETTI** (Spania)
212 PREFER SĂ FIU PLOAIE
213 CER
214 VOCEA FEMEII
215 SINGURUL RĂSPUNS
216 ALTE CUVINTE
217 PENTRU JUAN RAMÓN MOLINA, MARELE POET DIN COMAYAGÜELA
218 NOCTURNĂ
219 CONȘTIINȚĂ AMEȚITĂ
220 MOARTEA UNUI POET PUȚIN CUNOSCUT
221 VERDE AUTUMNAL
222 UCENICIE
- 223 **SIBILA PETLEVSKI** (Croatia)
224 UN OBSERVATOR ÎN TRECERE
225 ACCEPTAREA
226 DOLIU
227 RECUNOȘȚINȚĂ
228 DÉJÀ-VU
229 DATELE GLORIEI
230 EȘTI SUB PIELEA MEA
231 MAMĂ REALITATE
232 ÎNLĂNȚUIȚI
233 TIMP
234 MARTORI
- 235 **JEAN PONCET** (Franța)
236 *** (arbori calcinați)
236 *** (tic tac)
237 AMINTIREA TATĂLUI MEU
238 TIMPUL VIETII PROFUNDE
239 *** (nu scrii poeme)
240 *** (tu ești cucuveaua)
241 *** (când pentru tine)
243 *** (sub bolta mută)
244 *** (gol cerul)
245 *** (sunt două feluri de aur pe pământ)
246 *** (această mare)
- 247 **MARC QUAGHEBEUR** (Belgia)
248 CELE DOUĂ LUMI
248 CASTELUL DE CĂRȚI
249 EA
249 EL
250 ORBUL

- 250 VERANDA
251 TODOS OS SANTOS
251 UZINA
252 PLAJA
252 ORIGINEA
253 VISUL
253 NOCTURNE
254 SCRIEREA
254 SILUETA
255 ÎNȚELEPCIUNEA
255 AMPRENTA
256 MOȘTENIREA
256 ELEGANȚA
257 VIOLONISTUL
258 STATUIA
258 PIANISTUL
- 259 **NATHALIE RONVAUX** (Luxemburg)
260 I Mai jos
261 II Douăsprezece lovituri
262 *** (Tăcerile)
262 *** (Atunci când Dumnezeu)
263 *** (Corpurile noastre)
263 *** (Eu prezic)
264 *** (Pământul meu)
265 I În cuptorul
265 II Strălucirea
266 *** (Când)
267 I Pieile noastre
267 II Și siluetele noastre
268 *** (Diadele noastre)
269 I păsările
269 II Aripile lor
270 *** (Anotimpurile sunt lovite de recensământ)
- 271 **RONNY SOMECK** (Israel)
272 BAGDAD, FEBRUARIE 91
273 CIOB
273 ȚAQSIM
274 SECRET
275 FABULA BEDUINĂ A IEPEI ȘI MORALA
DIN GRAJDURILE CREIERULUI
276 LAPTE DE LEI
277 LACUL LEBEDELOR
AL ȘAPTELEA SFAT
PENTRU O MICĂ DANSATOARE
277 ȘERVEȚEL
278 GENUNCHI. AL OPTULEA SFAT PENTRU O MICĂ DANSATOARE
279 AEROPORTURI
280 30 DE SECUDE PENTRU A LUA CU ASALT MAMELONUL
281 BALADA DIN VALEA ALCOOLULUI
282 ÎN OFSAIDUL IUBIRII
282 PLOAIE

- 283 **EVGHENI STEPANOV** (Rusia)
284 DESTINUL
285 CEL MAI ÎNALT NIVEL
286 BĂRBAȚII ȘI FEMEILE
287 OAMENII
288 CIVILIZAȚIA
289 NIVELUL
290 UN RÂND
290 GLOANȚELE
291 OM
291 MIȘCARE
291 Viață
291 Durere
292 ÎNTR-UN ORAȘ NECUNOSCUȚ
293 CIVILIZAȚII
294 DOUĂ ȚĂRI

- 295 **JÛRI TALVET** (Estonia)
296 [ÎNCĂ NU-ȘI ÎNTINSESERĂ BUZELE
PENTRU A SE ATINGE]
297 [DIN ADÂNCUL FRUNZELOR DE TEI, SOARELE]
297 MIRACOLUL FECIOAREI
298 KALAȘNIKOV
299 [11 SEPTEMBRIE ÎNTR-O CAMERĂ DE HOTEL DIN SALZBURG]
300 [FĂRĂ UN SINGUR SOLDAT, FĂRĂ NICI UN SPION]
300 [ÎNTOTDEAUNA UIȚI CEVA]
301 [NU POT SĂ EVIT CA ÎN MEDELLIN]
302 [CÂT DE FRUMOASĂ ESTE O TURMĂ DE OI LA GRANIȚĂ]
303 [LUNEA CU O SĂPTĂMÂNĂ ÎNAINTE DE CRĂCIUN]
304 MESTECENII AURII
305 [OH, ACEȘTI FLUTURI GALBENI]
306 VARA ÎN ȚARA NATALĂ

- 307 **ANDREA TAVERNATI** (Italia)
308 OCHI
309 DESCOMPUNERE
310 VIZITA
312 CUVINTE
314 DOAMNA LACULUI
316 ÎNGĂDUI
317 SECȚIUNEA A TREIA

- 319 **VALERII TSYBULENKO** (Ucraina)
320 DIALOG ÎN NOAPTE
323 DANSUL IUBIRII
324 DE-A VIAȚA
325 FILOZOFIA SORȚII
326 PROUR ÎN SCALD ÎNSĂNGERAT
327 TOT CE-I CREAT ȘI NECREAT
328 SPUNE-MI, DOAMNE...
329 CHIAR ȘI ÎN MOARTE...
330 UNDE-S MAI NALȚI COPACII

- 331 JOSÉ MANUEL DE VASCONCELOS (Portugalia)
 332 AER
 333 UNGHII
 334 LA O EXPOZIȚIE A LUI GERARDO RUEDA
 335 TEATRU
 336 FEMEI PE UN GARD
 337 POEZIE PENTRU MAMA
 338 CĂDEREA ÎN POEZIE
 339 TOAMNĂ ÎN ATENA
 340 BIBLIOTECĂ
 341 SOLDATUL DIN PIAȚA TIANANMEN
 342 ÎN FAȚA MĂRII
- 343 GLORJANA VEBER (Slovenia)
 344 *** (Cerul așază pasărea pe pieptul meu)
 345 *** (Am dormit îmbrăcată)
 346 *** (Îmi place ceea ce se declară așa cum este)
 347 UNIVERS
 348 *** (În piatră este întotdeauna întoarcerea mea)
 349 *** (Cele mai bune zile sunt cele în care nu se întâmplă nimic)
 350 *** (Uneori e nevoie de multă tăcere)
 351 *** (Asta povestește pagina albă)
 352 *** (Rocile din peisaj sunt mai ușoare decât roua)
 353 APROAPE DE POEZIE
 354 *** (Deasupra Pământului)
- 355 IOSSIF VENTURA (Grecia)
 356 PETROS ALOVITOS CITEȘTE ANDERSEN
 356 1. HAINELE CELE NOI ALE ÎMPĂRĂTULUI
 357 2. FETIȚA CU CHIBRITURI
 359 MONOLOGUL LUI PETROS ALOVITOS
 360 SPECTRUL
 361 FOTOGRAFIE ÎNTR-O OGLINDĂ CONCAVĂ
 362 MAREA PARADĂ
 363 ADIO
 364 MASA
 365 YOVILLE
 366 INSTANTANEU
- 367 ILIRIAN ZHUPA (Albania)
 368 GHEMUIT ÎN NOAPTE
 368 CALCINAT
 369 MĂINILE TALE
 370 DINCOLO
 371 NIMIC, NIMIC CU TINE...
 372 PREGĂTIRI PENTRU O CĂLĂTORIE LUNGĂ
 373 DIN NOU...
 374 POȘTA
 375 MĂSLINII DIN ȚINUTUL NATAL
 376 OH... CÂND ÎȚI DAI JOS CĂMAȘA...
 377 PREA DEVREME PENTRU UITARE
 378 ULTIMA DORINȚĂ

Un ambasador al poeziei

Valeriu Stancu este, dacă se poate spune așa, un *globe trotter* literar. El călătorește cu o admirabilă dăruire prin diferite teritorii geografice și lingvistice, creând, traducând, antologând, editând și ajutându-i pe scriitori să se cunoască între ei. Slavă Domnului că pentru a trece dintr-un teritoriu lingvistic în altul nu e nevoie de viză ori pașaport, ci doar de sandalele înaripate ale inspirației!

Spațiul în care Valeriu Stancu se simte cel mai familiar este cel al francofoniei. De altfel, limba franceză îi este o limbă maternă de adopție, capriciile biografice l-au făcut să se simtă în largul lui, de-a dreptul nativ, în această limbă. Dovadă stau volumele de versuri scrise direct în limba franceză și numărul impresionant de traduceri. Activitatea sa de promotor al francofoniei în toate spațiile unde ea este răspândită a fost prețuită la cel mai înalt nivel, de vreme ce este posesor al prestigiosului titlu de *Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres de La République Française*.

Generozitatea sa de ambasador al francofoniei (și nu numai) nu a rămas fără ecou în lumea literară, creațiile sale fiind, la rândul lor, traduse în numeroase țări de pe continentul european până pe cel nord-american, iar poeziile sale incluse în peste treizeci de antologii din străinătate. Recent, prestigioasa revistă literară franceză *Phœnix* i-a dedicat unul din numerele sale, recunoaș-

LIBRIS | **Books**
tere de care, în jumătate de veac de existență a revistei, dintre scriitorii români, nu s-a mai bucurat decât Lucian Blaga.

Actuala antologie este continuatoarea unei îndelungate experiențe de traducător al poeziei europene contemporane. Ea a fost precedată de alte zece antologii, reunind până în prezent un număr total de șaizeci de scriitori români și tot atâția străini din douăzeci și două de țări. Un efort demn de laudă într-o vreme în care spiritul european este pus la grea încercare. O afirmare împiedică dimensiunii culturale a Europei în mijlocul ambiguităților, controverselor și gesturilor ireverențioase, lipsite de pudoare. Lectura acestui volum va fi cea mai potrivită mulțumire pentru acest neobosit ambasador al poeziei, care ne arată și prin aceste tălmăciri că atâta vreme câtă vor exista poezii, vor exista și națiunile și că poezia este chivotul în care se păstrează spiritul viu al Europei.

Varujan VOSGANIAN
Președinte al Uniunii Scriitorilor din România

Un proiect pentru totdeauna

Din vremuri mai degrabă uitate, aproape neștiute, s-au pus întrebări legate de statutul artei în general, al poeziei în mod deosebit, din motive care țineau de complicate și complexe destine ce le erau hărăzite făuritorilor de stihuri. Istoria distilată anecdotice a păstrat amintirea vagă a unui faimos monolog în Babilon, în care s-ar fi proclamat dispariția iminentă a unui gen care nu mai avea prin ce supraviețui, deoarece toate temele și motivele care merită tratate fuseseră deja folosite. Și totuși, poezia (implicit poetul) există într-o arcuire milenară, într-un imaginar ce pare mereu cunoscut, mereu însă fiind altul, grație măiestriei autorului de a găsi mereu alte tipare pentru idei poetice nicidecum uitate. În plus, s-a rostuit și s-a dăltuit și profilul social/ damnat al poetului, mereu altfel decât congenerii săi, motiv bun pentru a descoperi într-un faimos poem elegiac, *Brot und Wein*, al poetului romantic german Friedrich Hölderlin o întrebare care nu poate să nu tulbure și astăzi, atât pe cititori, cât și pe creatori: „la ce bun poezii în vremuri sărace?”.

Prezentul traversează nu doar vremuri sărace, ci și triste, anapoda, învolburate, potrivnice creatorilor, poeziei, culturii. Și atunci, la ce bun să mai existe vesela sau trista ceată a stihuitorilor, eventual adunați într-un florilegiu, când se știe despre ei că sunt ființe deseori anapoda, motiv pentru care, încă din vremurile vechi,

filosoful grec Platon voia să îi gonească din Cetate?! Sunt multe răspunsuri, inclusiv legate de existența noastră de ființe raționale înzestrate cu pulsuni, afecte, sentimente, angoase, frici, plăceri și nebuloase existențiale, toate cuprinse într-un imaginar specific, subtil preluat și adus în canoanele universale de singurul limbaj adecvat, astfel încât să fie accesat de un număr cât mai mare de utilizatori: *cel poetic*. Dar nouă ne plac spusele maestrilor dintotdeauna, așa că îl găsim, altfel formulat, răspunsul pe măsură, tot la un autor german, cărturar, om de știință, eseist, poet, romancier, dramaturg, considerat, de altfel, unul dintre marii creatori ai lumii, Johann Wolfgang von Goethe, cel care în *West-östlicher Diwan (Divanul occidental-oriental)* arăta că „poetul adevărat are ca vocație să primească în el splendoarea întregii lumi!”.

Facem acest preambul pentru a ne apropia de un proiect aproape urieșesc (în sensul bun, post-eminescian, al cuvântului) al scriitorului Valeriu Stancu (în egală măsură poet, prozator, traducător, filolog, spirit cultural și conducător de inițiative culturale temeinice) care pornește de la ideea de a așeza la un loc în câteva volume creatori din toate țările bătrânului continent, prin eforturile și competențele sale nu puține, demne de toată lauda și cinstirea în acest sens. Era și este necesar proiectul, deoarece Europa are nevoie nu doar de unitate economico-politico-administrativă, de stabilitate financiară sau de voință comună, ci și de armonie spirituală, literară, culturală, exprimată în realizări concrete în domeniile respective. Din câte am înțeles de la antologator, este vorba de un proiect mai amplu, care va cuprinde un număr de 10-12 volume, care să reunească, atunci când va fi realizat, poezii cei mai importanți ai contemporaneității literare europene. Volumul de față este al doilea tom al seriei și reunește creații traduse din opera a 30 de scriitori din 20 de țări (Albania, Austria, Belgia, Cipru, Danemarca, Estonia, Franța, Grecia, Israel, Italia, Kosovo, Luxemburg, Norvegia, Portugalia, Rusia, Slovenia, Spania, Turcia, Ucraina, Ungaria), dintre care – atenție! – unele nu fac parte (deocamdată) din Uniunea Europeană. E de aplaudat demersul salutar, prin care Valeriu Stancu, cu eleganța poetului și a înțeleptului, se plasează mult departe de orice demers susceptibil de politizare, intenția fiind aceea evidentă de a se apropia și a pune în valoare un patrimoniu cultural comun întregului continent, așa cum îl știm ca nume și ca existență încă de la vechii greci. Motiv pentru care afirmația scriitorului Valeriu Stancu avansată în *Argumentul* ce deschide primul volum al acestei serii este valabilă și pentru lucrarea de față, și va fi păstrată, cu siguranță, ca atare, probabil, și pentru următoarele volume ale seriei: „Am ales creatori din generații diferite, cu tendințe și

viziuni diferite despre rosturile și frumusețile poeziei, cu stiluri și tematici diferite, cu modalități de exprimare din cele mai diverse, tocmai pentru a ilustra un adevăr pe care, poate, unii cititori, năcuți de asaltul imposturii, al falselor valori propuse și promovate de o media încultă și interesată numai de propria imagine, de propria prosperitate, de senzațional, de spectaculos, nu-l mai conștientizează: poezia europeană de astăzi e mai dinamică, mai variată, mai viguroasă, mai acroșantă ca oricând. Iar conceperea unei astfel de antologii are menirea de a facilita circulația operelor lirice (prin intermediul traducerilor, altfel cum?!) în spații culturale în care, probabil, acestea ar pătrunde mai greu în limbile în care au fost create”.

Trebuie bine cunoscută și înțeleasă până la capăt personalitatea celui care își asumă misiunea de antologator și de girant al acestor volume. E vorba de un filolog cu o temeinică pregătire, de un scriitor cu o existență în domeniu de decenii și de conducător de revistă culturală („Cronica”) foarte importantă în epocă, de care s-a îngrijit aproape un sfert de veac. Dincolo de priviri către tematici abordate de scriitorii antologați, credem că, așa cum o știm, a prevalat calitatea textelor incluse în antologie și de aceea punem în evidență, încă o dată, că singurul criteriu cu adevărat important de care Valeriu Stancu a ținut cont în alegerile sale pentru alcătuirea antologiei a fost cel axiologic. A rezultat, după cum vor remarca toți cititorii, un volum care conține o poezie densă, profundă, autentică, impresionantă chiar și în traducere, iar înrudirea tematică a poemelor (ce abordează multe din marile teme ale poeziei dintotdeauna și de pretutindeni) conferă, armonios, unitate volumului, ceea ce ne face să credem că alegerea poemelor destinate traducerii nu a fost întâmplătoare. Putea fi preferată soluția comodă, de a lăsa acest aspect la voia autorilor; antologatorul a urmat însă un subtil soi de fir al Ariadnei, pe care singur și l-a depănat, oferind astfel o și mai mare consistență și personalitate artistică acestui impresionant volum.

Pe de altă parte, mereu trebuie să avem în vedere și altă variantă. Mai cu seamă dacă parcurgem ca atare și acele prezentări biografice care însoțesc poemele fiecărui scriitor tradus și inclus în carte, putem crede că trebuie să admitem și celălalt, înclin să cred, criteriu – la fel de important și acesta – pe care Valeriu Stancu l-a avut în vedere în alegerile sale (dincolo de „afinități elective”) și anume cel ce ține de vizibilitatea autorilor în lumea culturală europeană.

Ca și în cazul întâiului tom al seriei, și *sumarul* acestui al doilea volum include nume sonore ale mișcării poetice europene de astăzi, de la, să zicem, francezii Sylvestre Clancier, președinte al prestigioasei Academii Mallarmé, și Jean Poncet, traducătorul în limba lui Victor Hugo al operei poetice a lui Lucian Błaga, și până la portughezul Juan Manuel de Vasconcelos (unul din cei mai cunoscuți poeți lusitani de azi, alături de Nuno Judice și Casimiro De Brito), de la spaniolul Julio Cesar Pavanetti (organizatorul unui faimos festival de poezie în spațiul cultural iberic), la italianul Giuseppe Bova (președinte al manifestărilor culturale ce acordă Premiul Internațional „Una vita per la Poesia”) și la turcul Metin Cengiz, cel mai tradus creator din limba turcă de azi. Așadar, toți scriitorii adunați între copertele acestui volum (ca și cei incluși în primul florilegiu, de altfel) sunt foarte cunoscuți nu doar în țările lor, ci și în întreaga Europă. Ei sunt editori, organizatori de festivaluri poetice, traducători și, mai ales, creatori „împovărați” de premii naționale și internaționale.

Am vorbit mai mult despre antologator, dar un merit la fel de mare în această realizare de excepție îl are și prestigioasa editură „Știința” din Chișinău, care, tocmai în aceste vremuri triste, potrivnice poeziei, pe care le-am invocat deja, și-a asumat luxul unei generozități dezinteresate și-și răsfășă cititorii care iubesc poezia de calitate, care sunt pasionați de mișcarea poetică europeană, care caută răspunsuri la obsedanta întrebare a lui Hölderlin și le dăruiește o remarcabilă lucrare, POEZIE EUROPEANĂ CONTEMPORANĂ. În fapt, este vorba de un impresionant florilegiu liric, rezultatul unui îndrăzneț proiect comun „de longue date”, pe care și echipa editorială și cea a traducătorilor sunt hotărâte să îl concretizeze în câțiva ani.

Astfel de demersuri sunt rare în lumea cultural-editorială modernă, deoarece, pe de o parte, implică, din partea editurii, mari investiții (nu doar financiare!), foarte greu de amortizat, de recuperat (ba chiar, adeseori, irecuperabile) și, pe de altă parte, cere un volum imens de muncă atât antologatorilor, cât și traducătorilor. În urmă cu câteva decenii, editura Minerva din România pornise un astfel de proiect, publicând, în cunoscuta colecție „biblioteca pentru toți” o serie de volume de acest gen, fără a avea însă o viziune integratoare, ci mai degrabă abordând fenomenul liric în mod fragmentar, disparat, criteriul de selecție fiind de cele mai multe ori apartenența națională a autorilor, dublat de criteriul cronologic (*poezia germană modernă, antologia poeziei franceze, antologie de poezie armeană clasică și contemporană, antologie de poezie persană, antologie de poezie vietnameză clasică*

și contemporană, antologie de poezie turcă de la începuturi până azi, antologie de poezie bulgară de la începuturi până azi etc.).

De altfel, în prodigioasa activitate a editurii „Știința” acest demers nu este singular: pe lângă volumele de poezie pe care le publică în impresionanta serie „Moștenire” (cele mai recente apariții fiind cele două volume extrase din opera scriitorului Leonid Dimov) editura din Chișinău are, de exemplu, și căutata colecție, „antologia unui autor”, în care a inclus prestigioase nume ale poeziei românești de azi, de pe ambele maluri ale Prutului, între ele Mircea Cărtărescu, Ion Mureșan, Matei Vișniec, Mihai Ursachi, Emil Brumaru, Șerban Foartă, Mircea Ivănescu, Aureliu Busuioac, Vasile Romanciuc. Gestul editurii de a oferi cititorilor de limbă română posibilitatea unui contact cu poezia autentică a continentului nostru este semnificativ, el fiind completat cu o inițiativă la fel de interesantă și de dezinteresată: unii dintre scriitorii „repertoriați” în primele două tomuri ale florilegiului sunt publicați și cu volume individuale. Dintre aceștia îi amintesc pe: Sylvestre Clancier (Franța), Jordi Virallonga (Spania), Jean Portante (Luxemburg), Evgeny Bunimovich (Rusia), Marc Quaghebeur (Belgia), José Manuel de Vasconcelos (Portugalia), Laura Garavaglia (Italia).

Motive pentru care un asemenea volum e sortit (ca și primul, ca și celelalte care vor urma) unui destin fast, merit să trimită spre singura putere ce trebuie să triumfe mereu, aceea a spiritului. Un „Divan persian” publicat în 1940 făcea apel (într-un scurt element paratextual) către înțelepciune și către biruința cărții; se profilau în zare deja flăcările unui mare și devastator război mondial. Mutând ce-i de mutat, să îi dăm Cezarului ce i se cuvine și să mai credem în poezie și în magia ei, cea care ar putea să trimită cât mai departe de Europa și de Terra ideea unui alt mare război.

Constantin DRAM